

از موتور باربری تا اسکوتر میلیاردی

شروین اشیدری: بازار موتورسیکلت ایران در سال‌های اخیر با تغییراتی فراتر از افزایش قیمت مواجه شده است. این وسیله که برای مدت طولانی یکی از در دسترس‌ترین گزینه‌ها برای رفت‌وآمد شهری و کسب در آمد محسوب می‌شد، اکنون در بخش‌هایی از بازار به کالایی چندصد میلیون تومانی و حتی میلیاردی تبدیل شده است. بررسی قیمت‌های اعلامی در بازار و آگهی‌های فروش نشان می‌دهد فاصله میان ارزان‌ترین موتورسیکلت‌های کار کرده و مدل‌های وارداتی و لوکس به سطحی رسیده که می‌توان آن را نشانه‌ای از تغییر ساختار تقاضا و قدرت خرید مصرف‌کنندگان دانست.

افزایش نرخ ارز، رشد هزینه واردات قطعات، محدودیت‌های تجاری، تورم عمومی و دشواری تأمین مالی از جمله عواملی هستند که بر روند قیمت‌گذاری این بازار اثر گذاشته‌اند. در چنین شرایطی، موتورسیکلت برای گروهی از مصرف‌کنندگان همچنان وسیله‌ای ضروری برای اشتغال و جابه‌جایی است، اما برای گروهی دیگر به کالایی با کارکرد تفریحی، رفاهی و حتی سرمایه‌ای تبدیل شده است.

این دوگانگی، پرسش مهمی را درباره آینده بازار مطرح می‌کند. آیا موتورسیکلت همچنان می‌تواند نقش خود را به‌عنوان وسیله‌ای اقتصادی برای جابه‌جایی و اشتغال حفظ کند یا افزایش هزینه خرید و نگهداری، دسترسی به آن را نیز مانند خودرو به مسئله‌ای مرتبط با سطح درآمد خانوار تبدیل خواهد کرد؟

افزایش هزینه ورود به بازار موتورسیکلت

البته قیمت آگهی‌ها لزوما معادل قیمت نهایی معاملات نیست و نرخ محصولات نیز با توجه به سال ساخت، مشخصات فنی، شرایط فروش و تجهیزات می‌تواند متفاوت باشد. با این حال، همین ارقام نشان می‌دهند که خرید یک موتورسیکلت اقتصادی برای بخشی از متقاضیان به هزینه‌ای سنگین تبدیل شده است.

اهمیت این روند زمانی بیشتر می‌شود که نقش موتورسیکلت در بازار کار در نظر گرفته شود. برای بسیاری از شاغلان حوزه توزیع کالا، خدمات شهری و حمل‌ونقل، خرید این وسیله صرفا یک انتخاب مصرفی نیست، بلکه بخشی از سرمایه اولیه برای کسب درآمد به شمار می‌رود. افزایش قیمت خرید می‌تواند زمان ورود افراد جدید به این فعالیت‌ها را طولانی‌تر کند و هزینه شروع به کار را بالا ببرد.

محصولات مونتاژی و چالش کیفیت

میان طراحی بدنه، کیفیت قطعات، عملکرد فنی، خدمات پس از فروش و دسترسی به لوازم یدکی تفاوت قائل شد.

در بسیاری از مدل‌های مونتاژی، استفاده از قطعات وارداتی و مجموعه‌های فنی تأمین‌شده از خارج از کشور، تولیدکنندگان را در برابر نوسانات نرخ ارز و محدودیت‌های تأمین آسیب‌پذیر می‌کند. در نتیجه، حتی محصولی که در داخل مونتاژ می‌شود، ممکن است از تغییرات هزینه واردات تأثیر قابل‌توجهی بپذیرد.

از طرف دیگر، شباهت ظاهری برخی محصولات به مدل‌های شناخته‌شده جهانی می‌تواند انتظارات خریداران را افزایش دهد. با این حال، برای مقایسه کیفیت دو محصول، صرف شباهت در طراحی کافی نیست و باید عواملی مانند دوام مجموعه انتقال قدرت،

برای بررسی وضعیت بازار، باید از مدل‌های اقتصادی آغاز کرد؛ محصولاتی که سهم مهمی در جابه‌جایی‌های روزمره، فعالیت پیک‌های موتوری و خدمات توزیع شهری دارند. در این بخش، افزایش قیمت تنها به موتورسیکلت‌های صفر کیلومتر محدود نمانده و نمونه‌های کارکرده نیز با ارقام قابل‌توجهی معامله می‌شوند.

بر اساس آگهی‌های منتشرشده در فضای مجازی، یک دستگاه هوندا ۱۲۵ مدل ۱۳۹۵ با کارکرد حدود ۱۰۰ هزار کیلومتر، با قیمت پیشنهادی ۱۴۵ میلیون تومان عرضه شده است. در بخش محصولات صفر کیلومتر نیز قیمت‌های اعلامی برای آرشیا ۱۲۵ به حدود ۲۳۶ میلیون تومان، آرشیا ۲۰۰ به ۲۵۷ میلیون تومان، کبیر ۱۲۵ به ۲۴۴ میلیون تومان و کویر CDI ۲۰۰ به حدود ۳۸۱ تا ۴۲۹ میلیون تومان می‌رسد.

بخش دیگری از بازار در اختیار موتورسیکلت‌های مونتاژی قرار دارد؛ محصولاتی که با طراحی‌های متنوع و قیمت‌هایی میان مدل‌های اقتصادی و نمونه‌های گران‌قیمت عرضه می‌شوند. در این گروه، مدل‌هایی مانند کبیر NVX ۱۷۰ با قیمت حدود ۲۹۸ میلیون تومان، همتاز RS1۵۰ کارکرده با قیمت تقریبی ۲۰۰ میلیون تومان، جهان‌تند آهاریکو ۱۸۰ با نرخ حدود ۲۴۰ میلیون تومان، آوا کلیک ۱۵۰ با قیمت نزدیک به ۴۴۲ میلیون تومان و کویر SV با نرخ‌های اعلامی ۵۴۰ تا ۷۰۷ میلیون تومان دیده می‌شوند. گستردگی این محصولات، امکان انتخاب در سطوح مختلف قیمتی را فراهم کرده است، اما افزایش تنوع ظاهری لزوما به معنای ارتقای متناسب کیفیت نیست. در ارزیابی این بخش از بازار باید

حجت‌الله دهقانی، نایب‌رئیس اتحادیه فروشندگان موتورسیکلت، از افزایش قابل توجه قیمت موتورسیکلت در سال ۱۴۰۵ خبر داد و گفت قیمت موتورسیکلت‌های متعارف ایرانی در سال جاری تقریباً دو برابر شده است. به گفته وی، افزایش هزینه واردات موتورسیکلت و قطعات نیز فشار مضاعفی بر فعالان این بازار وارد کرده و قدرت خرید مصرف‌کنندگان را کاهش داده است. دهقانی در گفت‌وگو با **سنتا** با اشاره به وضعیت قیمت‌ها در بازار موتورسیکلت اظهار کرد: قیمت موتورسیکلت‌های متعارف ایرانی در سال جاری تقریباً دو برابر شده و همین موضوع شرایط فروش را تحت تأثیر قرار داده است. وی افزود: فعالان حوزه واردات موتورسیکلت و قطعات نیز با افزایش شدید هزینه‌ها مواجه شده‌اند و بهای تمام‌شده کالا برای این گروه تقریباً چهار برابر شده است. به گفته وی، روند افزایش هزینه‌ها همچنان ادامه دارد.

افزایش نرخ ارز، عامل رشد هزینه واردات
نایب‌رئیس اتحادیه فروشندگان موتورسیکلت، تغییرات نرخ ارز مورد استفاده در فرایند ثبت سفارش و واردات را یکی از عوامل اصلی افزایش قیمت‌ها دانست.

دهقانی توضیح داد: در گذشته امکان تأمین ارز با نرخ‌های پایین‌تری وجود داشت، اما اکنون واردکنندگان برای ثبت سفارش و تأمین کالا باید هزینه بیشتری بپردازند. این تغییرات به‌طور مستقیم بر قیمت تمام‌شده موتورسیکلت و قطعات وارداتی اثر می‌گذارد. به گفته وی، افزایش هزینه‌های تأمین کالا در شرایطی رخ داده که توان مالی مصرف‌کنندگان نیز کاهش یافته است. در نتیجه، فاصله میان قیمت عرضه و قدرت خرید خانوارها بیشتر شده و فروشندگان با دشواری بیشتری برای حفظ سطح معاملات مواجه هستند.

فاصله قیمت میان موتورسیکلت‌های اقتصادی و مدل‌های لوکس

در سوی دیگر بازار، محصولات وارداتی و اسکوترهای مجهز با قیمت‌هایی عرضه می‌شوند که فاصله زیادی با توان خرید بخش بزرگی از جامعه دارند. بر اساس ارقام درج‌شده در آگهی‌ها و قیمت‌های اعلامی، یک دستگاه هوندا ADV ۱۶۰ صفر کیلومتر با قیمت پیشنهادی حدود یک میلیارد و ۹۲۰ میلیون تومان عرضه شده است. قیمت یک دستگاه وسپای کارکرده نیز به حدود ۶۲۰ میلیون تومان می‌رسد.

در بخش محصولات گران‌قیمت، قیمت‌های اعلامی برای گلکسی NA۱۸۰، محدود به ۶۹۰ تا ۷۴۰ میلیون تومان قرار دارد. همچنین برخی مدل‌های یاماها ائروکس ۱۵۵ و ان‌مکس با قیمت‌هایی بیش از یک میلیارد تومان عرضه می‌شوند. در همین گروه، سیکلون RT۳ با نرخ حدود یک میلیارد و ۱۰۰ میلیون تومان، گلکسی JR۳۰۰ با قیمت تقریبی یک میلیارد و ۲۵۰ میلیون تومان و بنلی ۲۴۹S با نرخ‌هایی

بیش از یک میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان در بازار حضور دارند. این ارقام نشان می‌دهند که بازار موتورسیکلت دیگر از یک الگوی قیمتی یکپارچه پیروی نمی‌کند. در حالی که بخش اقتصادی بازار با نیازهای معیشتی و هزینه‌های اشتغال ارتباط دارد، در بخش گران‌قیمت، عواملی مانند برند، طراحی، امکانات، محدودیت عرضه و ترجیحات مصرف‌کنندگان نقش پررنگ‌تری پیدا می‌کنند.

برای بخشی از خریداران پردرآمد، موتورسیکلت‌های مجهز می‌توانند جایگزینی برای خودرو در مسیرهای پرترافیک شهری باشند. سهولت پارک، ابعاد کوچک‌تر و امکان عبور سریع‌تر از برخی مسیرهای شلوغ، از جمله عواملی هستند که جذابیت این وسایل را افزایش می‌دهند. البته استفاده از موتورسیکلت در شهرهای پرترافیک با ملاحظات ایمنی و محدودیت‌های قانونی نیز همراه است. در عین حال، قیمت‌های بالا را نمی‌توان صرفاً به افزایش تقاضا نسبت داد. محدودیت واردات، دشواری تأمین ارز، هزینه‌های حمل‌ونقل و واردات و عرضه محدود برخی مدل‌ها نیز می‌توانند بر قیمت نهایی اثر بگذارند. بنابراین، قیمت یک موتورسیکلت گران‌قیمت لزوماً بازتاب مستقیمی از هزینه تولید یا ارزش فنی آن نیست و شرایط عرضه نیز در شکل‌گیری نرخ بازار نقش دارد.

سخن پایانی

بازار موتورسیکلت ایران تصویری از فشار تورم بر کالاهای بادوام و تغییر الگوی مصرف خانوارها ارائه می‌کند. در یک سوی این بازار، افرادی قرار دارند که برای اشتغال و رفت‌وآمد روزانه به موتورسیکلت نیاز دارند و در سوی دیگر، خریدارانی هستند که مدل‌های مجهز و گران‌قیمت را براساس ترجیحات رفاهی و سبک زندگی انتخاب می‌کنند.

افزایش قیمت در هر دو بخش، اگرچه از عوامل مشترکی مانند نرخ ارز و هزینه تأمین قطعات تأثیر می‌پذیرد، اما پیامدهای یکسانی ندارد. برای گروه‌های کم‌درآمد، گران شدن موتورسیکلت می‌تواند ورود به بازار کار یا جایگزینی وسیله فرسوده را دشوار کند. در بخش لوکس نیز محدودیت عرضه و هزینه‌های واردات می‌توانند فاصله قیمت با محصولات اقتصادی را افزایش دهند.

در چنین شرایطی، سیاست‌های مؤثر باید هم‌زمان بر کاهش موانع تولید، بهبود کیفیت محصولات، شفافیت فروش اقساطی و تسریع نوسازی ناوگان فرسوده تمرکز کنند. توسعه موتورسیکلت‌های برقی نیز بدون فراهم شدن زیرساخت و خدمات مناسب، نمی‌تواند به‌تنهایی راه‌حل مشکلات موجود باشد.

در نهایت، بازگشت موتورسیکلت به جایگاه یک وسیله حمل‌ونقل قابل‌دسترس، تنها به افزایش عرضه محدود نمی‌شود. کنترل تورم، کاهش هزینه‌های غیرضروری زنجیره تولید و ایجاد رقابت بر مبنای کیفیت، عواملی هستند که می‌توانند به تعدیل هزینه خرید و نگهداری کمک کنند. در غیر این صورت، فاصله میان نیاز روزمره شهروندان و قیمت بازار همچنان یکی از چالش‌های مهم حمل‌ونقل شهری باقی خواهد ماند.

از سوی دیگر، بالا رفتن هزینه تهیه موتورسیکلت جایگزین ممکن است عمر استفاده از وسایل قدیمی را افزایش دهد. در این شرایط، هزینه تعمیر و نگهداری نیز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند و در صورت به تعویق افتادن تعمیرات ضروری، احتمال بروز مشکلات ایمنی افزایش می‌یابد.

این مسئله با وضعیت ناوگان موجود ارتباط مستقیمی دارد. طبق آمارهای مورد اشاره در گزارش‌های حوزه نوسازی، از نزدیک به ۱۴ میلیون موتورسیکلت موجود در کشور، بیش از ۱۱ میلیون دستگاه در گروه فرسوده قرار دارند و حدود ۷.۷ میلیون دستگاه نیز بیش از ۱۶ سال عمر دارند. در چنین شرایطی، افزایش هزینه خرید وسیله جدید می‌تواند روند جایگزینی موتورسیکلت‌های فرسوده را دشوارتر کند.

کیفیت ترمزها، پایداری، عملکرد تجهیزات الکترونیکی و شرایط ضمانت بررسی شود. در چنین بازاری، خدمات پس از فروش و تأمین قطعات می‌تواند به یکی از عوامل تعیین‌کننده در تصمیم خرید تبدیل شود. هزینه پایین‌تر اولیه، زمانی مزیت محسوب می‌شود که خریدار در ادامه با هزینه‌های غیرمتقارنه تعمیر، کمبود قطعات یا افت شدید ارزش فروش مجدد مواجه نشود.

از این منظر، شفافیت اطلاعات فنی، ارائه ضمانت معتبر و امکان دسترسی به قطعات یدکی، اهمیت بیشتری از شباهت ظاهری به برندهای مطرح پیدا می‌کند. تقویت رقابت در این حوزه نیز مستلزم آن است که کیفیت و دوام محصول در کنار قیمت، به معیار اصلی انتخاب مصرف‌کنندگان تبدیل شود.

اقساطی برای تأمین منابع مالی و ادامه فعالیت خود استفاده کنند.

وی تأکید کرد: فروش اقساطی در شرایط کنونی بیش از آنکه یک انتخاب اختیاری باشد،

به ضرورتی برای ادامه فعالیت بازار تبدیل شده است. کاهش قدرت خرید مشتریان و افزایش هزینه‌های تأمین کالا، هر دو در گسترش این شیوه فروش نقش دارند.

■ صدور گواهینامه برای زنان چه تأثیری بر بازار دارد؟

نایب‌رئیس اتحادیه فروشندگان موتورسیکلت در بخش دیگری از سخنان خود به افزایش حضور زنان در استفاده از موتورسیکلت اشاره کرد و گفت اگرچه شمار زنان موتورسوار در شهرها افزایش یافته، سهم آنها همچنان در مقایسه با مردان محدود است.

دهقانی برای توضیح وضعیت موجود اظهار کرد: ممکن است در میان حدود ۵۰ موتورسوار پشت چراغ قرمز، سه نفر زن باشند. این موضوع نشان می‌دهد که زنان بخشی از تقاضای بازار را تشکیل می‌دهند، اما سهم آنها هنوز به سطح بالایی نرسیده است.

وی افزود: گسترش امکان دریافت گواهینامه موتورسیکلت برای زنان می‌تواند بر میزان تقاضا و فروش این وسیله اثر بگذارد، هرچند اندازه این تأثیر به میزان استقبال متقاضیان بستگی دارد و نمی‌توان درباره آن پیش‌بینی دقیقی ارائه کرد.

به گفته دهقانی، افزایش شمار متقاضیان بالقوه می‌تواند به بهبود وضعیت فروش کمک کند، اما تحقق این موضوع به شرایط قانونی و میزان تقاضای واقعی در بازار وابسته است.